

Research Paper

Investigating the Effect of Assets on the Sustainability of Rural Women's Livelihood in Gachsaran City

Sara Jalilian¹, Seyed Amir Hossein Garkani², *Sajjad Amiri³, Masoume Ghorbani⁴

1. PhD, Department of Agricultural Management and Development, Faculty of Agriculture, University of Tehran, Tehran, Iran.

2. Associate Professor, Department of Architecture and Urban Planning, Faculty of Urban Planning, Central Tehran Azad University, Tehran, Iran.

3. Expert in the Center for Rural Development Studies, Natural Disasters Research Institute, Tehran, Iran.

4. PhD Student, Department of Human Geography, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

Citation: Jalilian, S., Garkani, S.A.H., Amiri, S., & Ghorbani, M. (2023). [Investigating the Effect of Assets on the Sustainability of Rural Women's Livelihood in Gachsaran City (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 14(3), 554-569, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2023.361315.1852>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2023.361315.1852>

Received: 26 June 2023

Accepted: 24 Sep. 2023

ABSTRACT

The current research was conducted to analyze and investigate the impact of livelihood assets on the sustainability of rural women's livelihood in Gachsaran City. Analysis and investigation of the effect of the effective factors on the livelihood of the rural women in Gachsaran City. The statistical population of the research included 500 rural women randomly in Gachsaran City, of which 139 were selected and surveyed by simple random method. The data collection tool was a questionnaire. The validity of the research tool was confirmed by the professors of the University of Tehran's promotion and development department and subject experts, and its reliability was calculated and confirmed using Cronbach's alpha test during the distribution of 30 questionnaires in the pre-test stage. LISREL 8.8 and SPSS 26 software were used to perform statistical tests. Also, to investigate the impact of livelihood assets on the sustainability of rural women's livelihood, it was done using the structural equation modeling method with the help of Lisrel 8.8 software. The results showed that the independent variables studied (five capitals) were able to explain 60.13 percent of the variance of the dependent variable, i.e. sustainable livelihood of rural women in Gachsaran City. Also, the goodness of fit indices showed that the structural model of the research has a good and acceptable fit. In addition, the human capital index ($\lambda = 0.61$) was assigned the first importance and priority for measuring the sustainable livelihood of rural women. Based on this, among the solutions to improve the livelihood of rural women are: 1) Organizations and other planning and policy-making officials pay due attention to the activities of rural women and improve the field of improving their livelihood according to the existing conditions. 2) In order to help poor and vulnerable rural women and families, they can act by providing appropriate financial assistance, such as setting up rural micro-funds.

Key words:

Rural Women,
Rural livelihood,
Sustainable livelihood,
Structural Equation Modeling,
Sustainable rural development

Copyright © 2023, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

R

ural women in developing countries play a very important role in providing

for their families, producing agricultural and livestock products, managing natural resources, and preserving the environment. However, due to a lack of access to resources and economic opportunities, only a small fraction of rural women have been able to take advantage of the

* Corresponding Author:

Sajjad Amiri

Address: The Center for Rural Development Studies, Natural Disasters Research Institute, Tehran, Iran.

Tel: +98 (21) 46140191

E-mail: samiri@ut.ac.ir

available facilities and opportunities. Therefore, paying attention to the needs and problems of rural women and creating employment, education, and empowerment opportunities is of great importance. Additionally, planning and policies specifically designed to support rural women can promote their status and contribute to sustainable development in developing countries. Research shows that rural women are very important and influential in the most crucial economic, social, and environmental areas. However, they face many challenges that have limited their development. Lack of access to resources, weak social and cultural structures, lack of education, gender discrimination, and neglect of women's issues are just some of the challenges that have caused rural women to lag behind in developing countries. Given that rural women can provide for their families and produce food products, supporting this group is crucial. In this regard, appropriate social and economic policies should be created to meet the needs and create job opportunities and education for rural women.

Key strategies for promoting sustainable rural livelihoods include improving access to markets and financial services, supporting small-scale farmers and agro-enterprises, investing in rural infrastructure such as roads and telecommunications, promoting sustainable natural resource management practices, and providing education and training to rural communities. By investing in sustainable rural livelihoods, we create opportunities for people to improve their lives and build more resilient communities, while also ensuring the responsible use of natural resources for future generations. Based on this, the current research was conducted to analyze and investigate the impact of livelihood assets on the sustainability of rural women's livelihood in Gachsaran City.

2. Methodology

Analysis and investigation of the effect of the effective factor on the livelihood of the villages in Gachsaran City. The statistical population of the research included 500 rural women randomly in Gachsaran City, of which 139 were selected and surveyed by simple random method. The data collection tool was a questionnaire. The validity of the research tool was confirmed by the professors of the University of Tehran's promotion and development department and subject experts, and its reliability was calculated and confirmed using Cronbach's alpha test during the distribution of 30 questionnaires in the pre-test stage. LISREL_{8.8} and SPSS₂₆ software were used to perform statistical tests. Also, in order to investigate the impact of livelihood assets on the sustainability of rural women's

livelihood, it was done using the structural equation modeling method with the help of Lisrel 8.8 software.

3. Results

In order to check the importance and priority of the variables of each structure of livelihood assets, the coefficient of variation was used. Then, in order to investigate the importance of each structure and its impact on the sustainable livelihood of rural women under study, structural equation modeling was used.

4. Discussion

The results showed that the structures of livelihood assets including human, social, environmental, physical, and economic capital have a significant and positive impact on the livelihood of rural women in Gachsaran city. Also, the goodness of fit indices showed that the structural model of the research has a good and acceptable fit. In addition, the human capital index ($\lambda = 0.61$) was assigned the first importance and priority for measuring the sustainable livelihood of rural women

5. Conclusion

The results showed that the structures of livelihood assets including human capital, social capital, natural capital, physical capital, and economic capital have a significant and positive effect on the livelihood of rural women in Gachsaran City. Based on this, among the solutions to improve the livelihood of rural women are: 1) Organizations and other planning and policy-making officials pay due attention to the activities of rural women and improve the field of improving their livelihood according to the existing conditions. 2) In order to help poor and vulnerable rural women and families, they can act by providing appropriate financial assistance, such as setting up rural micro-funds.

Acknowledgments

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

بررسی تأثیر دارایی‌ها بر پایداری معیشت زنان روستایی در شهرستان گچساران

سارا جلیلیان^۱، سید امیرحسین گرکانی^۲، سجاد امیری^۳، معصومه قربانی^۴

۱- دکتری، گروه مدیریت و توسعه کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲- دانشیار، گروه معماری و شهرسازی، دانشکده شهرسازی، دانشگاه آزاد تهران مرکز، تهران، ایران.

۳- کارشناس مرکز مطالعات توسعه روستایی، پژوهشکده سوانح طبیعی، تهران، ایران.

۴- دانشجوی دکتری، گروه جغرافیای انسانی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۵ تیر ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۰۲ مهر ۱۴۰۲

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر دارایی‌های معیشتی بر پایداری معیشت زنان روستایی در شهرستان گچساران انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل ۳۰۰ نفر از زنان روستایی که در طرح‌های توسعه‌ای آبادانی و پیشرفت منظومه ذی‌نفع بوده‌اند، به‌صورت تصادفی در شهرستان گچساران بود که به روش تصادفی ساده ۱۳۹ نفر انتخاب و پیمایش شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه بود. روایی ابزار پژوهش توسط اساتید گروه ترویج و توسعه دانشگاه تهران و متخصصان موضوعی تأیید شده پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ طی توزیع ۳۰ پرسش‌نامه در مرحله پیش‌آزمون محاسبه و مقدار آن ۰/۷۳ به دست آمد. برای انجام آزمون‌های آماری از نرم‌افزارهای LISREL_{8.8} و SPSS₂₆ استفاده شد. نتایج نشان داد که متغیرهای مستقل مورد مطالعه (پنج سرمایه) در مجموع توانستند ۶۰/۱۳ درصد از واریانس متغیر وابسته یعنی معیشت پایدار زنان روستایی را تبیین کنند. همچنین، شاخص‌های برازندگی نیکویی برازش نیز نشان داد که مدل ساختاری پژوهش از برازش مناسب و قابل قبولی برخوردار است. به‌علاوه، شاخص سرمایه انسانی به ضریب (۰/۶۱) اهمیت و اولویت اول را برای سنجش معیشت پایدار زنان روستایی به خود اختصاص داد. بر این اساس، از جمله راهکارهای بهبود میزان معیشت زنان روستایی عبارت‌اند از: ۱) سازمان‌ها و سایر مسئولان برنامه‌ریز و سیاست‌گذار به فعالیت‌های زنان روستایی توجه لازم را مبذول دارند و زمینه ارتقای معیشت آن‌ها را با توجه به شرایط موجود ارتقا دهند. ۲) به‌منظور کمک به زنان و خانواده‌های فقیر و آسیب‌پذیر روستایی، می‌توانند با ارائه مساعدت‌های مالی مناسب مانند راهداری صندوق‌های خرد روستایی اقدام کنند.

کلیدواژه‌ها:

زنان روستایی، معیشت روستایی، معیشت پایدار، مدل‌سازی معادلات ساختاری، توسعه پایدار روستایی

مقدمه

خانواده نیز نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کنند (Mohammadi et al., 2019). بر این اساس، توجه به روستاها به‌عنوان بخشی که لازمه رسیدن به توسعه است، ضروری است.

در این راستا، شواهد گوناگون نشان می‌دهند که تاکنون برنامه‌ریزان مسائل روستایی بیشتر بر مردان متمرکز بوده و زنان روستایی کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند که این مسئله آثار زیان‌باری را در پی داشته است (Fotovati et al., 2013). امروزه در کشورهای درحال توسعه، دستیابی به اشتغال، رفاه اجتماعی و توسعه پایدار به‌منظور برطرف کردن فقر و بیکاری و نیل به سعادت انسانی است (Eshaghi Milasi & Mahmoudi, 2017).

بالاین حال، سهم کشاورزی در تأمین فرصت‌های معیشتی در بیشتر مناطق روستایی قابل تأکید نیست و کشاورزی نمی‌تواند تنها منبع معیشت خانوارهای روستایی در نظر گرفته شود (Anang

در کشورهای درحال توسعه که ۵۵ درصد جمعیت در مناطق روستایی زندگی می‌کنند، حدود سه‌چهارم افراد در فقر مطلق با محدودیت‌هایی مانند دسترسی به منابع، توانمندسازی و چگونگی برخورد با فشارهای ناشی از تغییرات اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی معیشت خود را تأمین می‌کنند (Birthal et al., 2016; Massoud et al., 2020). به‌گونه‌ای که زنان روستایی بیش از ۵۰ درصد مواد غذایی جهان را تولید (Akter et al., 2017) و حدود ۴۳ درصد از نیروی کار بخش کشاورزی هم در سطح جهانی و هم در کشورهای درحال توسعه را به خود اختصاص داده‌اند (Doss, 2014). دراین‌بین، زنان روستایی قشری زحمتکش، فعال و به‌عنوان بخشی از نیروی مولد در جامعه روستایی (Nabizade et al., 2017)، علاوه بر نقش خانه‌داری، در فعالیت‌های اقتصادی

* نویسنده مسئول:

سجاد امیری

نشانی: تهران، پژوهشکده سوانح طبیعی، مرکز مطالعات توسعه روستایی.

تلفن: ۰۲۱ ۴۶۱۴۰۱۹۱

پست الکترونیکی: samiri@ut.ac.ir

شواهد بسیاری وجود دارد که نشان می‌دهد زنان روستایی نقش حیاتی در معیشت پایدار خانوار و جامعه دارند (Su et al., 2019b; Naderi Mahdieu & Jalilian, 2015). لذا، دستیابی به توسعه پایدار روستایی نیازمند الگوهای معیشتی پایدار است که متناسب با نیازهای جامعه روستایی امروزی باشد (Sajasi Gheidari et al., 2016). بر این اساس، رویکرد معیشت پایدار شامل چهارچوب و ابزارهایی برای پاسخ‌گویی به چالش‌های معیشت روستائیان با هدف بهبود زندگی و در راستای فقرزدایی از مناطق روستایی است (Horsley et al., 2015; Su et al., 2016).

درواقع، معیشت به مفهوم تفکر در مورد دسترسی به دارایی‌ها و مدیریت برای نگهداری آن‌ها است (Chambers, 2005; Mohammadi et al., 2021). همچنین، رویکردهای متعدد توسط محققان و مؤسسات مطرح شده است. به‌طور کلی، طراحی و اجرای سیاست‌های توسعه روستایی اساس توانمندسازی و بهبود پایداری معیشت روستائیان است (Walelign et al., 2017). از آنجایی که برنامه‌های مختلف توانمندسازی جوامع محلی مبتنی بر سه محور اساسی معیشت پایدار، انسجام سازمانی و مدیریت یکپارچه و پایدار منابع طبیعی است. بنابراین، ایجاد یک محیط پویا برای آن‌ها ضروری است تا در مدیریت منابع طبیعی مشارکت کنند. از سویی مردم محلی به‌شدت وابسته به منابع طبیعی هستند و بین افزایش آگاهی آن‌ها از محیط‌زیست و بهبود معیشت آن‌ها رابطه وجود دارد (Azkisa, 2005). اما پیش‌شرط اصلی جهت دستیابی به این مهم، فراهم ساختن شرایط مناسب برای زندگی است که می‌تواند زمینه‌ساز ارتقای کیفیت زندگی و معیشت در جوامع روستایی گردد (D'Agostini & Fantini, 2008; Yaghubi Farani & Jalilian, 2014).

از این‌رو، معیشت پایدار به‌عنوان یک مفهوم می‌تواند باتوجه‌به بستر و زمینه آن تعریف شود (Tulabi Nejad et al., 2017). بدیهی است که زنان روستایی در سرتاسر جهان با مشکلات و مسائل متفاوتی دست‌به‌گریبان هستند اما شناسایی و درک نیازهای روستائیان و معیشت آن‌ها می‌تواند کیفیت زندگی در نواحی روستایی را ارتقاء بخشد و به‌تبع آن امکان دستیابی به معیشت پایدار روستائیان و به‌ویژه زنان را فراهم سازد (Mohammadi et al., 2021). از این‌رو، اخیراً برخی از نویسندگان تلاش کرده‌اند تا مفهوم معیشت زنان روستایی را مشخص کنند. در این زمینه نتایج بررسی‌ها نشان داد که مطالعات در حوزه معیشت پایدار بیشتر بر بررسی دارایی‌های معیشتی متمرکز بوده و مطالعات کمتری به بررسی عوامل مؤثر بر معیشت پایدار پرداخته‌اند (Wang et al., 2016).

لذا، تأمین معیشت پایدار به‌عنوان گزینه‌ای معیشتی شامل محیط‌زیست امن، اقتصاد کارآمد و داشتن عدالت اجتماعی با تأکید بر ابعاد زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی تعریف شده است (Mohammadi et al., 2021; Singh & Hiremath, 2010). با

(Yeboah, 2019). در این ارتباط، خوداشتغالی نیز عاملی مؤثر در افزایش تولید و اشتغال‌زایی و راهی برای مقابله با بحران بیکاری و پاسخ‌گویی به تقاضای متنوع جامعه روستایی بوده (Alambeigi et al., 2017). زیرا بخش کشاورزی هنوز با چالش‌هایی مانند کاهش بودجه، عدم توانایی کشاورزان در خرید و جایگزینی تجهیزات کشاورزی، منابع اعتباری ناکافی و سایر موارد درگیر است (Anang & Yeboah, 2019).

از این‌رو، دولت‌ها باتوجه‌به شرایط زمانی و مکانی موجود، نظریات و الگوهای مختلفی از رشد و توسعه را در دستور کار خود قرار دادند (Saadi & Jalilian, 2017). تغییراتی عمده در تفکر روستایی در نیم‌قرن گذشته رخ داده و رهیافت معیشت پایدار روستایی به‌طور بالقوه در کشورهای در حال توسعه در تلاش برای کاهش فقر روستایی، مطرح شده است (Norouzi & Hayati, 2015). بر این اساس، بحث پایداری معیشت خانوارهای روستایی به‌عنوان ابزاری برای کاهش فقر جوامع بایستی در اولویت قرار گیرد (Sati & Vangchhia, 2017).

این رهیافت بر تفکری جامع و منسجم درباره کاهش فقر و توسعه روستایی تأکید نموده (Zarei & Rezaei, 2014). درواقع، اصطلاح معیشت از نظر شرایط محیطی، اجتماعی و نهادی متفاوت است و این تفاوت ریشه در منابع پایه، روابط تولید و بازاریابی دارد (Mohammadi-mehr et al., 2022) و بهترین روش برای پرداختن به مسائل فقر و توانمندسازی فقرا است (Amirkhani, 2008) که سعی دارد مشکل فقر و آسیب‌پذیری خانوارها را بر محوریت انسان حل کند (Mphande, 2016).

یک معیشت زمانی پایدار در نظر گرفته می‌شود که از پس فشارها و استرس‌ها برآید و بتواند توانایی‌ها و دارایی‌های خانوار را حفظ یا افزایش دهد و فرصت‌های معیشتی را برای نسل‌های بعدی نیز فراهم سازد (Su et al., 2016; DasGupta & Roy, 2017).

بنابراین، یکی از ضرورت‌های موردتوجه در توسعه روستایی تضمین استمرار معیشت، ایجاد اشتغال و افزایش درآمد در جوامع روستایی است (Rezaei & Jalilian, 2019). به عبارت دیگر معیشت پایدار، هدف مهم احیای مناطق روستایی است (Li et al., 2020). توسعه روستایی و نقش حیاتی آن در توسعه و پیشبرد کشورها به‌ویژه کشورهای در حال توسعه و رشد بر هیچ‌کس پوشیده نیست و به باور کارشناسان، تحقق این امر بیش از هر چیزی در گرو توسعه منابع انسانی است (Ghadiri Masoom et al., 2014; Jalilian, 2015). در این ارتباط، زنان روستایی از طریق توانایی درک فرصت‌ها و بهره‌برداری از منابع لازم برای تأمین و تولید محصولات در مکان و زمان مناسب در نواحی روستایی به‌عنوان پیشگامان نوآور جوامع محلی خود تأثیر مثبتی بر توسعه کسب‌وکارهای روستایی و اقتصاد محلی به‌جای می‌گذارند (Malekifard et al., 2021).

خود بدون مشکل هستند در مقابل برخی افراد هستند که فقیر بوده و یک یا چند ضرورت اساسی آن‌ها برطرف نشده است. بر این اساس، برای رسیدگی به مسئله فقر و ریشه‌کنی آن مفهوم معیشت پایدار در سال ۱۹۹۱ توسط چامبر و کونوی^۱ پیشنهاد شد (Mphande, 2016).

باتوجه به اهمیت نقش زنان و مردان در توسعه روستایی، شناسایی عوامل تأثیرگذار بر ایفای نقش مؤثر آنان در زمینه‌های مختلف و توانمندسازی زنان جامعه به یکی از موضوعات مهم مورد تأکید محققان تبدیل شده است (Waleign et al., 2017).

معیشت پایدار در مواجهه با شوک‌ها و تغییرات محیطی تاب آورده و قابلیت و توان خود را حفظ می‌کند و لذا معیشتی است که بتواند فرصت‌های پایداری معیشت را برای نسل‌های آینده فراهم سازد (Singh et al., 2017). درواقع یکی از بزرگ‌ترین ایده‌های برنامه‌ریزی در دوران معاصر معیشت پایدار است و اشاره به درجه تأمین ملزومات جامعه بر مبنای نیازها و ظرفیت‌های افراد آن دارد (Darban Astana et al., 2018; Shams & Razmi, 2018). به بیانی دیگر معیشت پایدار به معنای توان و قابلیت تأمین نیاز زیستی افراد اعم از مادی و غیرمادی در جهت ارتقای کیفیت زندگی و ایجاد بستر شکوفایی توانمندی افراد می‌شود (Mohammadi et al., 2021).

هدف اصلی معیشت پایدار، استفاده از منابع مختلف از جمله دارایی‌ها و سرمایه‌های موجود انسانی، اجتماعی، مالی، طبیعی، نهادی و فیزیکی در مناطق روستایی بدون آسیب‌رسانی به محیط است (Heidarisareban & Abadpour, 2018). در رویکرد معیشتی منابع به پنج گروه شامل: سرمایه انسانی (مهارت، آموزش و سلامت)، سرمایه فیزیکی (ابزار، تجهیزات، وسایل حمل‌ونقل و بازار فروش)، سرمایه مالی (پول، پساندازها، دسترسی به وام و قرض)، سرمایه طبیعی (زمین، آب و دام)، سرمایه اجتماعی (شبکه‌ها و اتحادیه‌ها) تقسیم می‌شوند که اعضای خانوار به آن دسترسی دارند یا مالک آن هستند (Shahraki & Sharifzadeh, 2015).

به‌طورکلی، در کشورهای درحال توسعه معیشت روستایی وابستگی زیادی به منابع محیطی دارد (Badsar & Karami, 2021). ازجمله مطالعات انجام گرفته در زمینه عوامل مؤثر بر معیشت روستایی می‌توان به مطالعات ذیل اشاره نمود.

در مطالعه‌ای سو^۲ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که بهبود پایداری معیشت جامعه از طریق افزایش تنوع و انتخاب معیشتی مشخص می‌شود و محدود شدن سطح دارایی‌های معیشتی، تأثیر متفاوتی بر پایداری معیشت خانوار دارد که در طولانی مدت منجر به مشکلات اجتماعی می‌شود.

تشویق روستائیان در فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی از طریق افزایش بهره‌وری در امور کشاورزی و دامداری و ایجاد مشاغل جدید و متنوع و باتوجه به نیاز بازار (Norouzi & Hayati, 2015)، می‌توان زمینه بهبود معیشت پایدار زندگی آن‌ها را فراهم ساخت (Sajasi Gheidari et al., 2016). در این راستا، می‌توان با رفع تبعیض‌های موجود بین روستا و شهر، محیط روستا را محیطی شاداب و مؤثر در توسعه کشور مبدل کرد. به بیانی دیگر معیشت مفهومی است که از چندین متغیر متأثر است (Peng et al., 2017). تغییر در سطح درآمد مردم، شرایط زندگی، محیط، روابط اجتماعی و چندین متغیر دیگر تغییرات آن را مشخص و تعیین می‌کند (Singh & Hiremath, 2010). زنان روستایی به دلیل عوامل مختلفی ازجمله نبود دسترسی به منابع، کمبود فرصت‌های شغلی، تبعیض جنسیتی و نارضایتی از مشارکت کمتر در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با معیشت خانوادگی، با چالش‌های بسیاری در راه به دست آوردن معیشت پایدار روبه‌رو هستند. همچنین، برخی عوامل اجتماعی و فرهنگی می‌توانند نقش مهمی در ایجاد مشکلات مرتبط با معیشت پایدار زنان روستایی بازی کنند. بنابراین، بهبود وضعیت معیشت پایدار زنان روستایی نیازمند اقداماتی است که به دسترسی به منابع، فرصت‌های شغلی، حمایت از کسب‌وکارهای زنان، تغییر نگرش جامعه نسبت به نقش زنان، و توسعه خدمات اجتماعی و آموزش دسترسی بیشتری فراهم کند. بر این اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر معیشت پایدار زنان روستایی در شهرستان گچساران صورت گرفته است.

مروری بر ادبیات موضوع

مناطق روستایی دست‌خوش تغییرات فضایی قابل توجهی به دلیل بروز عوامل اجتماعی، اقتصادی، تحولات فناورانه و به‌ویژه تعاملات مختلف مؤثر بر فرایند توسعه هستند. تعامل عناصر مادی و غیرمادی مؤثر بر تولیدات روستایی و شیوه زندگی، سبب تفاوت در میزان توسعه روستایی در بخش‌های مختلف شده است (Long et al., 2009). بر این اساس، رسیدن به توسعه پایدار روستایی نیازمند، حرکت سریع از الگوهای معیشتی سنتی به الگوهای معیشتی پایدار در جامعه روستایی است که متناسب با نیازهای جامعه امروزی باشند (Sajasi Gheidari et al., 2016). معیشت شامل شیوه‌های مختلف زندگی فردی، خانوادگی و نیازهای جامعه است (Ghadiri Masoom et al., 2016).

رویکرد معیشت پایدار شامل چهارچوب و ابزارهایی برای درک و پاسخ‌گویی به چالش‌های معیشت روستائیان در اواخر دهه ۱۹۹۰ با هدف بهبود زندگی و در جهت فقرزدایی از اجتماعات روستایی به وجود آمد (Horsley et al., 2015). همچنین، باتوجه به وضعیت فقر و تغییرات در توانایی دسترسی به نیازهای اساسی، افراد غنی وجود دارند که قادر به دستیابی به تمام نیازهای اولیه

1. Chamber & koeni
2. Su

در پژوهش **منتظری و همکاران (۲۰۲۱)** نتایج نشان می‌دهد بین مدیریت منابع آب و ارتقای شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی با استفاده از آزمون مکنمار و همچنین افزایش بهره‌وری در معیشت پایدار خانوارهای روستایی با استفاده از آزمون فریدمن و کای اسکور رابطه معنادار در سطح ۵ درصد وجود دارد و این رابطه باعث ماندگاری جمعیت در نواحی روستایی شده است.

قمبرعلی و همکاران (۲۰۱۲) با مطالعه آثار تغییرات اقلیمی از دیدگاه کشاورزان در استان کرمانشاه به این نتیجه رسیدند که تغییرات اقلیمی آثار مختلفی بر وضعیت زندگی کشاورزان داشته است. از جمله مهم‌ترین این آثار می‌توان به مهاجرت افراد جوان، کاهش محصولات کشاورزی، بیکاری، کاهش درآمد، کاهش ذخیره آب و علوفه، به خطر افتادن سلامتی دام، کاهش حاصلخیزی خاک و از بین رفتن پوشش گیاهی اشاره کرد.

در همین زمینه **غزالی و زیبایی (۲۰۱۸)** نشان دادند که خانوارهای روستایی در استان فارس دارای درک مناسب از اقلیم بوده و طایفه‌هایی که بیشتر در معرض تغییر اقلیم قرار داشته‌اند، دارای ظرفیت سازش‌پذیری بالاتری نیز بوده‌اند.

عنبری و زرغامی (۲۰۲۰) بیان می‌کنند در صورت هماهنگی مناسب نهادها و جلب مشارکت کشاورزان، ضمن افزایش درآمد کشاورزان در طول ۱۰ سال، ۲۰۲ میلیون مترمکعب از برداشت چاه را کاسته و در نتیجه حدود ۴۰ درصد بیلان منفی آبخوان جبران می‌شود.

اسماعیل‌نژاد و پودینه (۲۰۱۷) نیز در مطالعه خود ایجاد کسبوکارهای جدید که وابستگی کمتری به طبیعت داشته باشد را به‌عنوان راهکار بهبود سازگاری با تغییرات اقلیمی و کاهش آسیب‌پذیری و بهبود معیشت مطرح نموده‌اند.

مقیم بنهنگی و همکاران (۲۰۱۹) پیشنهاد اصلاح قوانین بخش آب و کشاورزی را برای تأکید بر مکانیسم‌های تخریبی مطرح کرده‌اند و این امر که فرایند تصمیم‌گیری برای مشارکت نهادهای رسمی و غیررسمی صورت گیرد و سیاست‌های کلان توسعه‌ای کشور بر مبنای محدودیت‌های منابع آب کشور مدنظر قرار گیرد.

وان^۴ و همکاران (۲۰۱۹) نشان می‌دهند تحصیلات دانشگاهی، درآمد زراعت و مصرف آب خانگی، بیشترین تأثیر را بر انعطاف‌پذیری خانوارها دارد؛ در حالی که درآمد خام از مزرعه، تعداد کارگر مرد و تحصیلات دانشگاهی بیشترین تأثیر را بر توانایی‌های خانوارها برای بهبود وضعیت معیشت دارد.

سواری و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان «مدل‌سازی اثرات خشکسالی بر معیشت پایدار کشاورزان کوچک‌مقیاس در سکونتگاه‌های روستایی استان کردستان»،

دریافتند که خشکسالی بیشترین تأثیرات را بر ابعاد معیشت پایدار به ترتیب بر بعد اجتماعی، محیطی، اقتصادی و نهادی دارد.

مطالعه بریمانی و همکاران (۲۰۱۶) اشاره کرد. مطابق نتایج این پژوهش عوامل مکانی - فضایی بر سطح معیشت روستائیان تأثیرگذار است. از میان عوام جمعیتی، میزان جمعیت و بعد خانوارهای ارتباطی با سطح معیشت روستایی ندارند اما نسبت باسوادی و مهاجرت رابطه مستقیم و معکوس معنی‌داری را با سطح معیشت نشان می‌دهد. همچنین، بین عوامل اقتصادی و سطح معیشت روستایی ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در این راستا، **توکلی و همکاران (۲۰۱۶)** به تحلیل عوامل مؤثر بر معیشت روستایی در روستاهای شهرستان سردشت پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که در این روستاها اصلی‌ترین عوامل تأمین معیشت متأثر از شرایط تحمیلی - محیطی و فعالیت‌های کشاورزی مرزی است.

سجاسی قیداری و همکاران (۲۰۱۶) نیز در پژوهشی به شناسایی شاخص‌های سنجش دارایی‌های معیشتی و در نهایت سنجش اولویت‌بندی روستاهای دهستان‌های دشت تایباد و کرات در استان خراسان رضوی با هدف برخورداری از شاخص‌های معیشت پرداختند.

کومار^۵ (۲۰۱۸) بیان می‌کند تغییرات آب و هوایی بر میزان دسترسی و توزیع منابع آبی در هند تأثیر منفی گذاشته است؛ بنابراین نیازمند مدیریت ساعتی دستیابی به آب است و این موضوع جوامع روستایی و محله‌ها را توانمند می‌کند و ظرفیت آن‌ها را برای مدیریت، تخصیص و ارزش‌گذاری منابع آب افزایش می‌دهد.

در پژوهشی **ونگ^۶ و همکاران (۲۰۱۶)** معتقد بودند که سیاست‌هایی مانند سرمایه‌گذاری بیشتر در زیرساخت‌های روستایی، فناوری در کشاورزی، آبیاری و زهکشی و همچنین هدف قرار دادن خانواده‌های آسیب‌پذیر روستایی از عوامل مؤثر در دستیابی به معیشت پایدار است.

در این راستا، **ناوروتزکی^۷ و همکاران (۲۰۱۲)** تفاوت مهاجرین و غیرمهاجرین در ماداگاسکار را نسبت به معیشت روستایی و دسترسی به سرمایه طبیعی بررسی کردند. بر اساس نتایج مهاجران، به‌طور متوسط، سرمایه مالی، فیزیکی، انسانی و اجتماعی بالاتری نسبت به غیرمهاجرین دارند و مهاجران شهری به روستا در همه رده‌های سرمایه به‌شدت به‌خوبی عمل می‌کنند. همچنین مهاجران ساکن در مناطقی با سطوح بالاتری از سرمایه طبیعی دارای سطوح بالاتری از سرمایه انسانی (آموزش) نیز هستند.

4. Kumar

5. Wang

6. Nawrotzki

3. Wan

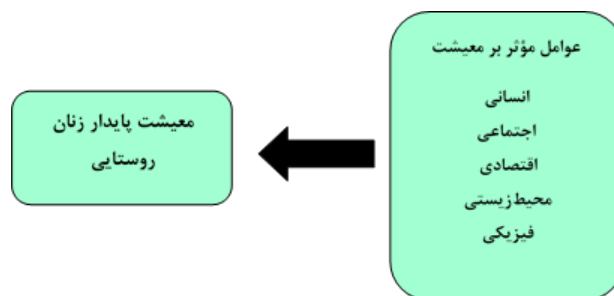
در مطالعه‌ای دیگر زو^۷ (۲۰۱۱) به بررسی موجودی‌های معیشت پایدار ورزشکاران پرداخت. دیدگاه کشاورزان، رابطه دارند. مطابق نتایج نشان داد که عوامل اجتماعی، سطح تحصیلات، توجه اجتماعی و توسعه ورزش به‌طور معنی‌داری بر معیشت پایدار ورزشکاران تأثیر مثبت دارند.

طبق تعریف مؤسسه محیط‌زیست استکهلم، معیشت پایدار عبارت است از: «ایجاد شرایطی در دستگاه‌های انسانی، طبیعی و اقتصادی که حامی توسعه پایدار است و درعین حال، از منابع و فرصت‌های نسل‌های آتی حفاظت می‌کند و امکانات لازم را برای تأمین غذا، سرپناه و نوعی زندگی مقبول به دست خود افراد، فراهم می‌آورد (Balgis, 2004). از نظر واژه‌شناسی می‌توان مفهوم معیشت پایدار را مشتمل بر قابلیت‌ها، دارایی‌ها و فعالیت‌های موردنیاز برای شیوه زندگی مشخصی تعریف کرد. شناخته‌شده‌ترین مدل مفهومی رویکرد معیشت پایدار را بخش توسعه بین‌المللی ارائه کرده است (Azami & Hashemi Amin, 2016).

این چهارچوب دارای اجزای متعددی است که ترکیب مناسب آن‌ها می‌تواند به دگرگونی فرایندها و ساختارها منجر شود و براینکه آن شکل‌گیری راهبردهای معیشت پایدار در مناطق روستایی است (DFID, 1999). یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین اجزا در شکل‌گیری راهبردهای معیشت پایدار، دارایی‌ها و سرمایه‌های معیشتی است (Ellis, 2000). این دارایی‌ها اغلب مدلی پنج‌ضلعی را شکل می‌دهند. درواقع، الگوهای معیشت پایدار روستایی (تصویر شماره ۱)، شامل پنج مؤلفه اصلی سرمایه انسانی، اجتماعی، طبیعی، فیزیکی و مالی است که بهبود آن‌ها لازمه دستیابی به معیشت پایدار تلقی می‌شود (Abdullah Zadeh et al., 2014).

دارایی‌های انسانی: که به آموزش اشاره دارد و شامل دانش و مهارت‌های انباشته‌شده در کسب آموزش و تجربه و دادن آموزش می‌شود. سرمایه انسانی به‌سلامت جمعیت شاغل در جامعه هم اشاره دارد؛ به آن معنا که بدون داشتن سلامتی، افراد نمی‌توانند از دیگر سرمایه‌ها استفاده کنند (Sajasi Qidari et al., 2016). دراین ارتباط، بخش توسعه بین‌المللی نیز سرمایه انسانی در سطح خانوار را شامل اندازه خانوار، مهارت، توانایی رهبری و سلامت تعریف کرده است (DFID, 2001).

7. Zou

تصویر ۱. مدل مفهومی پژوهش. منبع: Abdullah Zadeh et al., 2014

دارایی‌های فیزیکی: سرمایه فیزیکی به محیط ساخته‌شده‌ای اشاره دارد که منازل مسکونی، مکان‌های عمومی، سدها و پناهگاه‌ها را شامل می‌شود و همچنین، شامل امکانات حیاتی مانند برق، آب، تلفن (Sajasi Qidari et al., 2016) جاده‌ها، تجهیزات آبیاری، عرضه برق، شبکه آب و کالاهای تولیدکننده مانند ماشین‌آلات است (Woodhouse et al., 2000). بخش توسعه بین‌المللی، سرمایه فیزیکی را شامل زیرساخت‌های اساسی مانند جاده، کانال‌های آبرسانی، ابزارها و کالاهای تولیدی و سرمایه‌ای (مانند تراکتور و غیره) که برای پشتیبانی از معیشت نیاز است، تعریف می‌کند (DFID, 2001).

دارایی‌های طبیعی: محیط‌های روستایی، به‌واسطه قرارگیری در موقعیت‌های جغرافیایی ویژه در عرصه قلمرو سرزمین، بیشترین ارتباط را با محیط و منابع طبیعی دارند و سرمایه طبیعی در حفاظت از انواع زندگی، شامل زندگی انسان، لازم است؛ اما فعالیت‌های انسان اغلب موجب از بین رفتن سرمایه و کیفیت منابع طبیعی می‌شود. به‌طور کلی، اصطلاح سرمایه طبیعی به منابع طبیعی مانند آب، مواد معدنی، نفت، زمین، اکوسیستم و آب‌وهوای بدون تغییر اشاره دارد (Sajasi Qidari et al., 2016). به‌رغمی از این منابع با مدیریت انسان ممکن است کاهش یا بهبود یابند (Woodhouse, Howlett, & Rigby, 2000).

دارایی‌های مالی: یکی از جنبه‌های بسیار مهم و تأثیرگذار بر پایداری معیشت روستائیان، دسترسی آن‌ها به سرمایه‌های مالی است که از ابعاد گوناگون نوع و میزان و ماهیت، معیشت آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند و فقدان آن‌ها می‌تواند عامل زوال معیشتی برای روستائیان باشد که نتیجه آن، افزایش سطح آسیب‌پذیری و درنهایت، فقر در جامعه روستایی است (Sajasi Qidari et al., 2016).

دارایی‌های اجتماعی: سرمایه اجتماعی، دارایی است که افراد از طریق آن می‌توانند به منابع و دیگر عوامل دسترسی پیدا کنند و معیشتشان را بهبود بخشند (ریاحی ۲۰۱۳) سرمایه اجتماعی را دارای سه مؤلفه اصلی، یعنی انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی می‌دانند که در رابطه‌ای تعاملی با هم هستند (Azami & Hashemi Amin, 2016).

از آماره‌های توصیفی فراوانی، درصد، انحراف معیار، واریانس و میانگین با استفاده از نرم‌افزار SPSS₂₆ انجام شد و در بخش تحلیل داده‌ها نیز به منظور بررسی تأثیر و برازش الگوی مفهومی پژوهش، داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار لیزرل به روش مدل ساری معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل و تأیید قرار گرفت. همچنین، از شاخص‌های نیکویی برازش RMSEA، χ^2/df ، شاخص‌های نیکویی برازش مطلق و تطبیقی استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج به دست آمده نشان داد که سن جامعه مورد مطالعه بین ۱۸ تا ۲۹ سال متغیر بوده و دارای میانگین سنی ۳۷/۵۴ و انحراف معیار ۹/۰۸۲ سال بودند. بیشتر پاسخ‌گویان از نظر سطح تحصیلات (۳۲/۷ درصد) دارای مدرک دیپلم، ۳۲/۳ درصد راهنمایی، ۲۶/۷ درصد نیز مدرک فوق دیپلم و بالاتر بودند و تنها ۸/۳ درصد افراد مورد مطالعه بی‌سواد بودند. از مجموع افراد مورد بررسی ۴۶/۵ درصد مجرد، ۳۲/۵ درصد متأهل و تنها ۹/۴ درصد بیوه و ۱۱/۶ درصد بی‌پاسخ بودند. به علاوه، از بین افراد مورد مطالعه ۶۱/۸ درصد آن‌ها کسب و کارهای خرد و روستایی داشتند.

اولویت‌بندی متغیرهای پژوهش از دیدگاه زنان روستایی مورد مطالعه

الف) اولویت‌بندی متغیرهای معیشتی زنان روستایی

باتوجه به جدول شماره ۱، نتایج بیانگر آن است که از بین متغیرهای پایداری معیشت از دیدگاه پاسخ‌گویان، عضویت در تعاونی تا چه حد می‌تواند در زمینه کسب درآمد بیشتر و پایدارتر به شما یاری رساند، به چه میزان بیمه محصولات تولیدی توانسته شما را نسبت به کسب درآمد مطمئن از کسب و کار یاری دهد و تا چه اندازه اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها می‌تواند به نفع تأمین درآمدتان در آینده باشد از مهم‌ترین موارد در پایداری معیشت زنان روستایی هستند. در مقابل اختلاف نظر در رابطه با تأثیر گویه‌های مانند تا چه حد امیدوار هستید که در سال‌های آینده وضعیت درآمدتان بهتر شود، تا چه حد می‌توانید با وضعیت معیشت فعلیتان جوابگوی نیازهای خانواده‌تان در آینده باشید؟ و با تغییرات شدید آب و هوایی و تأثیری که بر روی میزان تولیدتان دارد در یک زمان طولانی... این متغیرها کمترین میزان اثرگذاری را بر پایداری معیشت زنان روستایی نشان داده‌اند.

معیشت پایدار زنان روستایی به صورت گسترده تحت تأثیر عوامل متعددی قرار می‌گیرد. این عوامل می‌توانند شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی باشند. از جمله عوامل مهم اقتصادی می‌توان به دسترسی به منابع مالی و اقتصادی، اشتغال پایدار، فرصت‌های کسب و کار، زیرساخت‌های اقتصادی و توانمندسازی مالی اشاره کرد. این عوامل می‌توانند زنان روستایی را قادر به تأمین نیازهای خود و خانواده‌هایشان کنند و از وابستگی آن‌ها به منابع خارجی کاسته و استقلال مالی و اقتصادی را به آن‌ها بخشایند. به طور خلاصه، عوامل مؤثر بر معیشت پایدار زنان روستایی شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی هستند. دسترسی به منابع مالی، اشتغال پایدار، آموزش و آموزش حرفه‌ای، بهداشت و خدمات اجتماعی، تغییر نگرش‌های فرهنگی و تسهیل مشارکت سیاسی زنان روستایی از جمله عواملی هستند که می‌توانند بهبود معیشت آن‌ها را تسهیل کنند و به آن‌ها امکان رشد و توسعه را بخشید.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کمی بوده و از نظر هدف، از نوع پژوهش‌های کاربردی است. از لحاظ روش‌شناسی نیز از نوع توصیفی همبستگی است که با استفاده از پارادایم کمی به تحلیل و بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر معیشت پایدار زنان روستایی در شهرستان گچساران می‌پردازد. جامعه آماری این مطالعه، ۳۰۰ نفر از زنان روستایی شهرستان گچساران بودند و برای تعیین حجم نمونه، با استفاده از فرمول کوکران ۱۳۹ نفر به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات به شیوه پرسش‌نامه و حضوری و به صورت پیمایشی بهره گرفته شد. در ابتدا، به روش مطالعه اسنادی کتابخانه‌ای پرسش‌نامه پژوهش بر اساس دارایی‌های معیشتی و چهارچوب معیشت پایدار (DFID) در راستای اهداف پژوهش طراحی و تدوین گردید. پرسش‌نامه پژوهش بر حسب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (از خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۵) جهت سنجش متغیرهای پژوهش تهیه و تدوین شد. روایی ابزار پژوهش به روش‌های صوری و محتوایی توسط اساتید رشته‌های ترویج و توسعه روستایی دانشگاه تهران مورد بررسی و مورد اصلاح قرار گرفت و تأیید شد. پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ طی توزیع ۳۰ پرسش‌نامه در مرحله پیش‌آزمون محاسبه و تأیید شد. بدین صورت که پایایی بخش‌های مختلف مدل ساختاری پژوهش شامل متغیرهای برون‌زای دارایی‌های معیشتی (سرمایه فیزیکی ۰/۸۸، سرمایه اقتصادی ۰/۸۲، سرمایه انسانی ۰/۸۷، سرمایه اجتماعی ۰/۹۰ و سرمایه زیست‌محیطی ۰/۸۸) و متغیر درون‌زای معیشت پایدار زنان روستایی (۰/۸۹) به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی بالای ابزار جهت گردآوری اطلاعات است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS₂₆ و Lisrel_{8.8} جهت توصیف و تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. در بخش توصیف داده‌ها

جدول ۱. اولویت‌بندی متغیرهای معیشت زنان روستایی مورد مطالعه بر حسب ضریب تغییرات.

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۲۹	۱/۰۰۹	۳/۴۶	عضویت در تعاونی تا چه حد می‌تواند در زمینه کسب درآمد بیشتر و پایدارتر به شما یاری رساند؟
۲	۰/۳۲	۱/۱۱۰	۳/۳۹	به چه میزان بیمه محصولات تولیدی توانسته شما را نسبت به کسب درآمد مطمئن از کسب‌وکار یاری دهد؟
۳	۰/۳۲	۱/۰۷۸	۳/۳۲	تا چه اندازه اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها می‌تواند به نفع تأمین درآمدها در آینده باشد؟
۴	۰/۳۳	۱/۲۰۲	۳/۵۸	تا چه اندازه میزان درآمد فعلی برای امرارمعاش شما و خانواده‌تان کافی است؟
۵	۰/۳۳	۱/۰۹۰	۳/۲۵	فکر می‌کنید تا چه حد سیاست‌های دولت طوری هست که آینده شما را در حرفه‌تان تضمین کند؟
۶	۰/۳۳	۱/۱۲۹	۳/۳۹	به نظرتان با وضعیت منابع در شهرستان تا چه حد می‌توانید فعالیت‌های کسب‌وکار خود در آینده را ادامه دهید؟
۷	۰/۳۳	۱/۱۲۰	۳/۳۱	به چه میزان در حال حاضر به غذای کافی، مناسب و سالم دسترسی دارید؟
۸	۰/۳۴	۱/۱۹۷	۳/۴۷	تا چه اندازه فعالیت‌های کسب‌وکاری شما نیاز خود و خانواده‌تان را در طولانی‌مدت تأمین می‌کند؟
۹	۰/۳۴	۱/۱۰۹	۳/۲۳	باتوجه به افراد تحت تکفلتان آیا فکر می‌کنید که درآمد فعلیتان می‌تواند در آینده جوابگوی نیازهای آن‌ها باشد؟
۱۰	۰/۳۵	۱/۲۱۲	۳/۲۸	به نظرتان درآمد از راه‌هایی به‌غیر از کسب‌وکارتان چقدر می‌تواند نیازهای معیشتی شما را تأمین نماید؟
۱۱	۰/۳۶	۱/۱۴۵	۳/۲۰	اندازه کسب‌وکار شما تا چه حد برای تأمین نیاز معیشتی شما در آینده مناسب است؟
۱۲	۰/۳۷	۱/۱۷۴	۳/۱۴	امسال درآمد شما به چه میزان جوابگوی مخارج خانواده‌تان بوده است؟
۱۳	۰/۳۸	۱/۳۳۳	۳/۵۰	با تغییرات شدید آب و هوایی و تأثیری که بر روی میزان تولیدتان دارد در یک زمان طولانی، تا چه حد می‌توانید نیازهای اساسی‌تان را تأمین کنید؟
۱۴	۰/۴۰	۱/۳۱۹	۳/۲۳	تا چه حد می‌توانید با وضعیت معیشت فعلی‌تان جوابگوی نیازهای خانواده‌تان در آینده باشید؟
۱۵	۰/۴۱	۱/۳۵۴	۳/۳۴	تا چه حد امیدوار هستید که در سال‌های آینده وضعیت درآمدها بهتر شود؟

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

ب) اولویت‌بندی متغیرهای معیشت پایدار زنان روستایی

باتوجه به اطلاعات جدول شماره ۲، نتایج حاکی از آن است که از بین متغیرهای دارایی‌های معیشتی از دیدگاه پاسخ‌گویان، در بعد عوامل انسانی متغیرهای تحصیلات سرپرست خانوار، سن سرپرست خانوار و نگرش نسبت به ماندگاری در روستا از مهم‌ترین موارد هستند. در مقابل اختلاف‌نظر در رابطه با تأثیر متغیرهایی مانند همکاری اعضای خانوار در فعالیت کسب‌وکار و انگیزه پیشرفت از جمله متغیرهایی بودند که کمترین میزان اثرگذاری را بر این عامل معیشتی زنان روستایی نشان داده‌اند. به علاوه، در بعد عوامل اجتماعی نیز متغیرهای میزان ارتباط شما با کارشناسان و مروجان و روابط اجتماعی از مهم‌ترین موارد این عامل بودند. در مقابل اختلاف‌نظر در رابطه با تأثیر متغیرهایی مانند عضویت در تعاونی‌ها، انجمن‌ها و تشکلهای روستایی و وضعیت مهاجرت از جمله متغیرهایی بودند که کمترین میزان اثرگذاری را بر این عامل معیشتی نشان دادند. در بعد عوامل اقتصادی نیز گویه‌های ثبات اشتغال از مهم‌ترین اولویت در این عامل برخوردار بودند. در مقابل تأثیر گویه‌هایی مانند بیمه محصول از جمله متغیرهایی بود که کمترین میزان اثرگذاری را بر این عامل معیشتی نشان دادند. در ارتباط با بعد عوامل فیزیکی نیز متغیرهای دسترسی به بازار

و روابط اجتماعی از مهم‌ترین موارد این عامل بودند. در مقابل اختلاف‌نظر در رابطه با تأثیر متغیرهایی مانند امکانات مناسب حمل‌ونقل و درجه مکانیزاسیون مزارع از جمله متغیرهایی بودند که کمترین میزان اثرگذاری را بر این عامل معیشتی نشان دادند. همچنین در ارتباط با بعد عوامل محیط‌زیستی نیز متغیرهای میزان دسترسی به منابع محیطی از مهم‌ترین و اولویت اول در این عامل بودند. در مقابل متغیرهای نوع اقلیم منطقه از جمله متغیرهایی بودند که کمترین میزان اثرگذاری را بر این عامل معیشتی نشان داشتند.

پیش‌بینی میزان معیشت زنان روستایی از طریق متغیرهای سرمایه‌های معیشتی

برای پیش‌بینی معیشت زنان روستایی از طریق پنج سازه دارایی‌های معیشتی از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. در این مرحله جهت برآورد مدل، پس از بررسی متغیرهای مدل‌های اندازه‌گیری برون‌زا و درون‌زا، برآورد مدل ساختاری یا آزمون معنی‌داری ضرایب مسیر فرض شده در مدل تحقیق و واریانس تشریح شده یا ضریب تبیینی است که به‌وسیله هر مسیر برآورد می‌شود. مدل ساختاری، روابط علی بین متغیرهای مکنون

را مشخص کرده و آثار علی و میزان واریانس تبیین شده را شرح می‌دهد. در این قسمت، بر اساس متغیرهای مستقل و وابسته که در بخش قبل برای هر کدام از سازه‌ها به صورت جداگانه بررسی شد، به آزمون فرضیه اصلی تحقیق در رابطه با تأثیر مؤلفه‌های دارایی‌های معیشتی بر معیشت پایدار زنان روستایی شهرستان گچساران اقدام کردیم. نتایج به دست آمده از تحلیل مسیر در قالب مدل معادلات ساختاری در تصویر شماره ۲ نمایش داده شده است ضرایب مسیر استاندارد شده بیانگر قوت روابط بین متغیر مستقل و وابسته در مدل هستند.

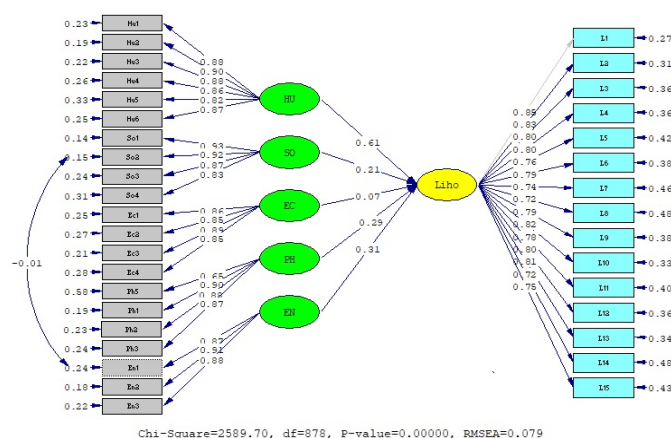
طبق اطلاعات جدول شماره ۳ و تصاویر شماره ۲ و ۳، نتایج نشان می‌دهد که تمامی سازه‌های دارایی‌های معیشتی شامل سرمایه انسانی eu، اجتماعی so، زیست محیطی en، فیزیکی و اقتصادی ec دارای تأثیر معنی‌دار و مثبتی بر معیشت زنان روستایی در شهرستان گچساران است. درواقع، بر اساس نتایج تحلیل مسیر تأییدی پژوهش باتوجه به عدد معناداری t برای

تمام سازه‌های دارایی‌های معیشتی بالاتر از ۱/۹۶ بوده؛ مورد تأیید قرار گرفته است و همچنین نشان می‌دهد که روابط موجود بر اساس نظریه‌های استخراج شده و داده‌های گردآوری شده از نمونه مورد بررسی در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ درصد مثبت و معنادار است.

درواقع می‌توان گفت که مدل دارایی‌های معیشتی توانسته است ۶۰/۱۳ درصد از واریانس متغیر وابسته توسط معیشت پایدار زنان روستایی را تبیین کند. به علاوه، مقدار R^2 نیز نشان داد که کمیت خطای مدل ۳۹/۸۷ درصد است که نشان‌دهنده مقدار واریانس متغیری است که متغیر دارایی‌های معیشتی مدل آن را تبیین نکرده است. با مجذور کمیت خطا (E) واریانس تبیین نشده نشان داد که ۳۹/۸۷ درصد از واریانس معیشت پایدار زنان روستایی را مدل تبیین نکرده است. از این رو، می‌توان بیان داشت که دارایی‌های معیشتی بر معیشت پایدار زنان روستایی مورد مطالعه اثر مثبت و معنی‌داری دارد.

جدول ۲. اولویت‌بندی متغیرهای دارایی‌های معیشتی زنان روستایی مورد مطالعه بر حسب ضریب تغییرات.

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه	سازه
۱	۰/۳۰	۱/۰۵۱	۳/۵۰	تحصیلات سرپرست خانوار	انسانی
۴	۰/۳۲	۱/۱۴۱	۳/۴۹	وضعیت اشتغال اعضای خانوار	
۲	۰/۳۱	۱/۰۹۸	۳/۴۶	سن سرپرست خانوار	
۵	۰/۳۲	۱/۰۷۲	۳/۴۱	انگیزه پیشرفت	
۳	۰/۳۱	۱/۰۹۰	۳/۴۳	نگرش نسبت به ماندگاری در روستا	
۶	۰/۳۴	۱/۱۸۸	۳/۴۵	همکاری اعضای خانوار در فعالیت کسب و کار	
۳	۰/۲۸	۱/۰۶۸	۳/۶۹	وضعیت مهاجرت	اجتماعی
۲	۰/۲۷	۱/۰۱۵	۳/۶۷	روابط اجتماعی	
۱	۰/۲۶	۱/۰۱۰	۳/۶۱	میزان ارتباط شما با کارشناسان و مروجان	
۴	۰/۲۹	۱/۰۲۵	۳/۵۹	عضویت در تعاونی‌ها، انجمن‌ها و تشکل‌های روستایی	
۲	۰/۳۴	۱/۱۶۹	۳/۳۸	میزان درآمد	اقتصادی
۱	۰/۳۱	۱/۰۸۶	۳/۴۲	ثبات اشتغال	
۳	۰/۳۶	۱/۱۹۸	۳/۳۰	تنوع درآمد	
۴	۰/۳۷	۱/۲۳	۳/۳۵	بیمه محصول	
۳	۰/۳۱	۱/۰۰۶	۳/۲۱	درجه مکانیزاسیون مزارع	فیزیکی
۱	۰/۲۹	۰/۹۲۹	۳/۱۹	دسترسی به بازار	
۴	۰/۳۱	۰/۹۸۳	۳/۱۵	امکانات مناسب حمل و نقل	
۲	۰/۳۱	۱/۰۱۳	۳/۲۴	میزان توسعه یافتگی روستا	
۱	۰/۳۲	۱/۰۲۵	۳/۱۱	میزان دسترسی به منابع محیطی	محیطی
۲	۰/۳۳	۱/۰۷۱	۳/۲۰	وضعیت محیطی زیستی منطقه	
۳	۰/۳۴	۱/۰۵۱	۳/۱۷	نوع اقلیم منطقه	

تصویر ۲. مدل معادلات ساختاری تأثیر سرمایه‌ها بر معیشت روستائیان مورد مطالعه در حالت استاندارد.

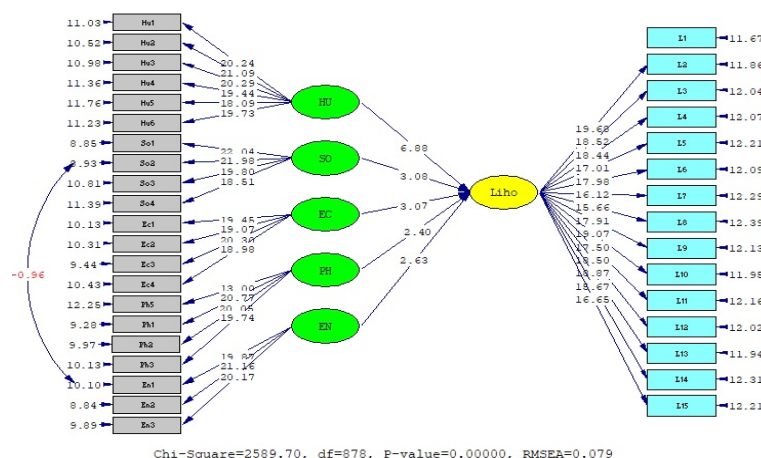
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

جدول ۳. بررسی وضعیت تأثیر دارایی‌ها بر میزان معیشت پایدار زنان روستایی مورد مطالعه.

وضعیت	سطح معنی‌داری	مقدار معنی‌داری	ضریب مسیر	سازه دارایی
تأیید	۰/۰۰۵	۶/۸۸	۰/۶۱	انسانی
تأیید	۰/۰۰۵	۳/۰۸	۰/۲۱	اجتماعی
تأیید	۰/۰۰۵	۳/۰۷	۰/۰۷	اقتصادی
تأیید	۰/۰۰۵	۲/۴۰	۰/۲۹	فیزیکی
تأیید	۰/۰۰۵	۲/۶۳	۰/۳۱	زیست‌محیطی

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

تصویر ۳. مدل معادلات ساختاری تأثیر سرمایه‌ها بر معیشت روستائیان مورد مطالعه در حالت معنی‌داری.

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

شاخص‌های اصلی و اثرگذار و برقراری ارتباط بین آن‌ها است. باتوجه به مطالعات یادشده، کوشش در راستای شناخت مفاهیم پایداری معیشت زنان روستایی و عوامل مؤثر بر آن یکی از شرایط ضروری برای رشد و توسعه پایداری معیشت زنان روستایی و دستیابی به اهداف والای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی توسعه روستایی است. تردیدی نیست که دارایی‌های معیشتی می‌تواند موجب توانمندسازی و پایداری معیشت زنان روستایی گردد. بر

معیشت زنان روستایی یکی از مباحث اساسی توسعه پایدار است. رویکرد پایداری معیشت را می‌توان برآمده از افزایش آگاهی نسبت به الگوهای ناپایدار زندگی دانست که در درازمدت موجب کاهش توان منابع محیطی می‌شود. از این رو، ارتقای سطح معیشت زنان روستایی مورد مطالعه در شهرستان گچساران نیازمند یافتن

باتوجه به یافته‌ها، راهکارهایی شامل بازدید از فعالیت‌های زنان کارآفرین موفق، برگزاری دوره‌های آموزشی کارآفرینی و خلاقیت و ... برای ایجاد روحیه رقابت و آموزش عملی مهارت‌های کسب و کار و کارآفرینی زنان روستایی پیشنهاد می‌شود.

پیشنهاد می‌شود که سیاست‌گذاران و سایر مسئولان توسعه روستایی به فعالیت‌های زنان روستایی توجه لازم را مبذول دارند و زمینه بهبود معیشت آنان و پایداری معیشتشان را باتوجه به شرایط موجود فراهم سازند.

همچنین نهادهایی نیز که در زمینه عدالت اجتماعی و رفع فقر و بهبود معیشت زنان روستایی فعالیت می‌کنند، به منظور کمک به زنان و خانواده‌های فقیر و آسیب‌پذیر روستایی، می‌توانند با ارائه مساعدت‌های مالی مناسب مانند راه‌اندازی صندوق‌های خرد روستایی اقدام کنند.

بر حسب نتایج، زنان روستایی به علت افزایش هزینه‌ها و تهدید درآمدی خود از لحاظ مالی و اقتصادی ضعیف و آسیب‌پذیر هستند. در این ارتباط، باید برنامه‌ها و اقدامات آموزشی، فیزیکی و فردی به زنان روستایی ارائه شوند تا بر روی بهبود معیشت آنان تأثیر گذاشت و منجر به پایداری معیشت در تمام ابعاد زندگی آن‌ها شد.

در پایان باتوجه به نقش و اهمیت جایگاه زنان روستایی در خانواده و جامعه پیشنهاد می‌گردد که بر اساس یک چهارچوب و برنامه عمل مناسب برای پایداری معیشت آن‌ها توسط سازمان‌های دولتی و خصوصی تدوین و اقدام شود.

تشکر و قدردانی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، مقاله حامی مالی نداشته است.

این اساس پژوهش حاضر ابعاد و شاخص‌های مؤثر بر پایداری معیشت زنان روستایی شهرستان گچساران را بررسی و تحلیل کرده است. در واقع، مطالعه حاضر بینش و شناخت جدیدی از ماهیت معیشت زنان روستایی مورد مطالعه ارائه داد که سبب تشخیص اولویت‌های اقدام در فضای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی به‌منظور پایداری معیشت آن‌ها می‌شود. توجه به دارایی‌ها و تأثیر آن‌ها بر پایداری معیشت زنان روستایی می‌تواند در بهبود وضعیت معیشتی آنان و افزایش پایداری معیشت آنان به کار گرفته شود. به‌عنوان مثال، دسترسی به دارایی‌های تولیدی مانند زمین، دام و ماشین‌آلات، می‌تواند به زنان روستایی کمک کند تا درآمد بیشتری کسب کنند و از این طریق به پایداری معیشت خود کمک کنند. همچنین، تحریک کردن فرهنگ و نگرش جامعه نسبت به نقش زنان در جامعه، نیز می‌تواند بهبود وضعیت معیشتی زنان روستایی و پایداری معیشت آنان را افزایش دهد. باید توجه داشت که نیازمندی به دارایی‌ها و تأثیر آن‌ها بر پایداری معیشت زنان روستایی، برای کاهش فقر و افزایش رفاه اجتماعی زنان در جوامع روستایی بسیار مهم است. بنابراین، نیازمندی به ایجاد فرصت‌های بیشتر برای دسترسی به دارایی‌ها و افزایش توانمندی زنان در مدیریت آن‌ها، می‌تواند به بهبود وضعیت معیشتی و پایداری معیشت زنان روستایی کمک کند. بنابراین، پژوهش حاضر با تأثیر دارایی‌ها بر پایداری معیشت زنان روستایی در شهرستان گچساران انجام شده است.

همان‌طور که ملاحظه شد؛ نتایج تحقیق نشان داد که بر اساس مقادیر شاخص‌های برازندگی به‌دست‌آمده، ساختار کلی مدل پژوهش مناسب است و پنج سرمایه‌های معیشتی... در حدود ۶۰/۱۳ درصد از واریانس پایداری معیشت زنان روستایی شهرستان گچساران را بیان می‌کنند. نتایج این بخش از تحقیق و اهمیت هریک از پنج عامل اشاره‌شده در پژوهش‌های زرافشانی و همکاران (۲۰۲۰)، اسماعیل‌نژاد و پودینه (۲۰۱۷)، سواری و همکاران (۲۰۱۹)، بریمانی و همکاران (۲۰۱۶)، سجاسی قیداری و همکاران (۲۰۱۶)، غزالی و زیبایی (۲۰۱۸)، عنبری و ضرغامی (۲۰۲۰)، سو و همکاران (۲۰۱۹) و منتظری و همکاران (۲۰۲۱) تأیید شده است؛ همچنین بر اساس نتایج مدل ساختاری فرضی اصلی تحقیق تأیید شد.

در ادامه بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهادهایی در راستای بهبود و ارتقای معیشت زنان روستایی مورد مطالعه در ذیل ارائه شد:

در این بین مهم‌ترین سرمایه تأثیرگذار، سرمایه انسانی است؛ لذا پیشنهاد می‌شود که مورد توجه ذی‌نفعان مختلف قرار گیرد تا در پایداری معیشت زنان روستایی از این طریق بیشتر تأثیرگذار گذراست. از این رو، می‌توان پیشنهاد کرد که نیاز است که نسبت به افزایش آگاهی زنان روستایی و سایر ذی‌نفعان مرتبط با پایداری معیشت و توانمندسازی زنان روستایی اقدام شود.

References

- Akter, S., Rutsaert, P., Luis, J., Htwe, N. M., San, S. S., Raharjo, B., & Pustaka, A. (2017). Women's empowerment and gender equity in agriculture: A different perspective from Southeast Asia. *Food Policy*, 69, 270-279.
- Abdullah Zadeh, Gh. H., Salehi, Kh. Sharifzadeh, M. Sh., and Khajeh Shahkoochi, A. (2014). Investigating the effect of tourism on sustainable rural livelihood in Golestan province. *Journal of Tourism Planning and Development*, Volume 4, Number 15, pp. 169-148. (In Persian)
- Alambeigi, A., Jalilian, S., Latifi, S. (2017). The effect of entrepreneurial characteristics on the attitude and self-employment intention of rural youth (Case study: villages of West Islambad city). *Iranian journal of agricultural economics and development research*. Volume 48, Issue 4, winter 2018, Pages 681-691. (In Persian)
- Amirkhani, AH. (2008). Psychological empowerment of human resources: Perspectives and dimensions. *Journal of Peak of Light*. 2008; 6 (1): 41-51.
- Anang, B. T., & Yeboah, R. W. (2019). Determinants of off-farm income among smallholder rice farmers in Northern Ghana: Application of a double-hurdle model. *Advances in Agriculture*, (2): 1-7.
- Anbari, M. J., Zarghami, M. (2020). Development of the operating factor model for the restoration of groundwater resources with a participatory approach; Case Study: Shabestar Sufian Plain, Iran *Water Resources Research*, Volume 15, Number 2, Tehran, 87-73. (In Persian)
- Azami, M., & Hashemi Amin, N. (2016). Analysis of the effects of agriculture and industry companies on the assets of the working workers' households with a sustainable livelihood approach (case study: agriculture and industry in the middle of Khuzestan). *Winter 2016. Period 8. Number 4*
- Azkisa, M. (2005). *Dynamic Model of sustainable pasture management*, University of Tehran. (In Persian)
- Badsar, M, & Eslamidehkordi, E. (2021). The mediation effect of rural women empowerment between social factors and environment conservation (combination of empowerment and ecofeminist theories). *Environment, Development and Sustainability*.
- Balgis, O. E. (2004). Sustainable livelihood approach for assessing community's resilience to climate variability and change: A case study from Sudan. Paper presented at The Second International Conference on Climate Impacts Assessment (SIC-CIA), Grainau, Germany, 28 June 2004.
- Barimani, F., Rasti, H., Raisi, A., Mohammadzadeh, M. (2016). Analysis of geographical populations affecting household livelihood in rural settlements Case study: Qasr Ghand city. *Geography and Urban-Regional Planning*, 6 (18): 96- 85. (In Persian)
- Birthal, P. S., Hazrana, J., & Negi, D. S. (2020). Diversification in Indian agriculture towards high value crops: Multilevel determinants and policy implications. *Land Use Policy*, 91: 1-18.
- Chambers, R. (2005). *Ideas for development*. Earth Scan Publication, London, Sterling VA.
- D' Agostini, A., & Fantini, A.C. (2008). Quality of life and quality of living conditions in rural areas: Distinctively perceived and quantitatively distinguished. *Social Indicators Research*, 89(3), 487-499. doi: 10.1007/s11205-008-9245-4.
- Darban Astana, A., Matiei Langroudi, S. H., Ghasemi, F. (2018). Identification and analysis of factors affecting sustainable livelihoods of farmers (Case study: Shazand city). *Rural Research*, 9 (2), 324-337. doi: 10.22059 / jrur.2018.241568.1165
- DasGupta, M., Roy, N. (2017). National Rural Livelihood Mission (NRLM) and Sustainable Livelihood Development through Poverty Alleviation.
- Department for International Development (DFID). (1999). *Sustainable livelihoods guidance sheets*. London: Department for International Development.
- Department for International Development (DFID). (2001). *Sustainable livelihoods guidance sheet*. London: Department for International Development.
- Doss, C. (2014). If women hold up half the sky, how much of the world's food do they produce? In *Gender in agriculture* (pp. 69-88). Springer, Dordrecht.
- Ellis, F. (2000). *Rural livelihoods and diversity in developing countries*. Oxford: Oxford University Press.
- Eshaghi Milasi, F., & Mahmoudi, B. (2017). Evaluation and prioritize of rural sustainable livelihoods indicators and criteria in Iran by the Delphi method. *Rural Development Strategies*. Vol. 4, No. 2, summer 2017, P.217-232. (In Persian)
- Esmailnejad, M., & Podineh, M. (2017). Evaluation of adaptation to climate change in rural areas south of South Khorasan. *Journal of Natural Environmental Hazards*, 6(11), 85-100. doi:10.22111/jneh.2017.3052
- Fotovati, H., Baradaran, M., Salmanzadeh, S., & Ghanian, M. (2013). A Clarification of the Role of Rural Women's Participation in Rural Development (A Case Study of Shavour District) in Shoush County, *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development*, 43-2(4), 677-692. (In Persian)
- Ghadiri Masoom, M., Eynali, J., Souri, F., & Cheraghi, M. (2014). Evaluation of women's work empowerment and its role in economic development in rural areas (Case Study: Kounami district of Kouhdasht county). *Journal of Research and Rural Planning*, 3(6), 17-25. (In Persian)
- Ghadiri Masoom, M., Rezvani, M.R., Juma'pour, M., & Horticulture, H.R. (2016). Leveling of subsistence capital in mountain tourism villages Case: Bala Taleghan rural district in Taleghan city. *Quarterly Journal of Space Economics and Rural Development*, 4 (2): 1-18. (In Persian)
- Ghamberali, R, Popzan, A, & Afsharzadeh, N. (2012). Investigating farmers' views on climate change and adaptation strategies (case study: Kermanshah city). *Rural Research*, 3(3 (series 11)), 187-207. (In Persian)
- Ghazali, S., & Zibaei, M. (2018). Households' Perception and Livelihood Vulnerability to Climate Change: Nomads in Fars Province. *Agricultural Economics*, 12(1), 39-58. (In Persian)
- Heidari Sareban, V., & Abadpour, A. (2018). Factors Improving Sustainable Rural Livelihood from the Perspective of local

- Residents, Case Study: Ardabil County. *Journal of Applied Research in Geographical Science*, 19 (54), 46-23. (In Persian)
- Horsley, J., Prout, S., Tonts, M., & Ali, S. H. (2015). Sustainable livelihoods and indicators for regional development in mining economies. *The Extractive Industries and Society*, 2(2), 368-380. <https://doi.org/10.1016/j.exis.2014.12.001>
- Jalilian, S., & Saadi, H. A. (2015). The role of women's empowerment in the economic decision-making of rural households (case study: rural households in Islamabad-gharb city). *Regional planning - spring 2015*. (In Persian)
- Kumar, C.P. (2018). Water Resources Issues and Management in India, *The Journal of Scientific and Engineering Research*, 5 (9), PP 137- 147.
- Li, H., Nijkamp, P., Xie, X., & Liu, J. (2020). A New Livelihood Sustainability Index for Rural Revitalization Assessment – A Modelling Study on Smart Tourism Specialization in China. *Sustainability*, 12(8), 1-18.
- Long, H., Zou, J., & Liu, Y. (2009). Differentiation of rural development driven by industrialization and urbanization in eastern coastal China. *Habitat International*, 33: 454-462.
- Maleki fard, F., Ghanbari, R., Gholamrezai, S., Pakravan Charvadeh, M. R. (2021). A study on the entrepreneurial activity of rural women, emphasizing on household food security in Khorramabad County. *Iranian journal of agricultural economics and development research*. Volume 52, Issue 3, summer 2021, Pages 489-505. (In Persian)
- Massoud, M. A., Issa, S., El-Fadel, M., & Jamali, I. (2016). Sustainable livelihood approach towards enhanced management of rural resources. *International Journal of Sustainable Society*, 8(1): 54-72.
- Moghimi Benhangi, S., Bagheri, A., Abolhassani, L. (2019). Evaluation of the Official Iranian Water Authority corresponding to the mechanisms governing the formation of water demand in the agricultural sector from the perspective of social learning framework, *Iranian Water Resources Research*, Volume 14, Number 1, Tehran, 159-140. (In Persian)
- Mohammadi, A., Omid Naajafabadi, M., Poursaeed, A.R. (2021). Designing a Sustainable Rural Livelihood Paradigm with Emphasis on the Human Geography. *Journal of Rural Research*. Spring 2021. Vol 12. Number 1. (In Persian)
- Mohammadi, Y., Awatfi Akmal, F., & Zamiri Arasteh, M. (2019). Quality of life of rural women: a function of microfinance quality and individual quality (a case study of Kermanshah and Hamadan cities). *Journal of Economic Research and Agricultural Development of Iran*, Volume 2, 51, Number 3, 2019
- Mohammadi-mehr, S., Karimi, S. Hosseini, S. M. (2022). Assessing the Sustainable Livelihood Levels of Rural Communities (Case Study: Oramanat Tourist Area). *Journal of Rural Research*, 13(2), 332-347, (In Persian). <http://dx.doi.org/10.22059/jrr.2022.333541.1695>
- Montazeri, A. Q., Sahn, B., Qangari, A. (2021). The Role of Water Resources Management in Sustainable Livelihoods of Households in Rural Areas (Research Sample: North and South Mazraeh Village of Aq Qala County. *Spatial Planning Scientific Quarterly*, Year 11, Issue 1, (40 consecutive), Spring 2021. (In Persian)
- Mphande, F.A. (2016). *Infectious Diseases and Rural Livelihood in Developing Countries*. Springer Science Business Media. Singapore. 85 pp.
- Nabizade, N., Shams, A. & Shabanali Fami, H. (2017). Factors Affecting Rural Women's Participation in animal Husbandry Activities, Charuymaq County/Iran. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 48(1), 149-163. (In Persian)
- Nadri Mahdiey, K., & Jalilian, S. (2015). Analyzing food insecurity and some factors affecting it among rural women heads of households in Islamabad, Gharb. *Research and rural planning - spring 2015*. (Persian)
- Nawrotzki, R.J., Hunter, L.M., & Dickinson, T.W. (2012). Rural livelihoods and access to natural capital: Differences between migrants and non-migrants in Madagascar. *Demographic research*, 26.
- Norouzi, Sh., Hayati, D. (2015). Structures affecting sustainable rural livelihood from the perspective of farmers in Kermanshah province. *Iranian Agricultural Extension and Education Sciences*, Volume 11, Number 1. (In Persian)
- Peng, W., Zheng, H., Robinson, B., Li, C., & Wang, F. (2017). Household Livelihood Strategy Choices, Impact Factors, and Environmental Consequences in Miyun Reservoir Watershed, China. *Sustainability*, 9(2), 175. <https://doi.org/10.3390/su9020175>
- Rezaei, A., Jalilian, S. (2019). The Investigating of Factors on Rural Tourism Management Strategy by Using SWOT Technique and QSPM Matrix in Kermanshah Province. *Iranian journal of agricultural economics and development research*. Volume 50, Issue 1, Spring 2019, Pages 201-218 (In Persian)
- Righi, A. (2013). Measuring social capital: Official statistics initiatives in Italy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 72, 4-22. (In Persian)
- Saadi, H., & Jalilian, S. (2017). Sustainable Development, Analyzing of Wheat Growers' Attitudes and Perceptions. *Environmental Education and Sustainable Development*. 5(2), 9-23. (in Persian)
- Sajasi Gheidari, H., Sadeghloo, I. & Shakuri Fard, A. (2016). Measuring the level of livelihood assets in rural areas with a sustainable livelihood approach Case study: Villages of Taybad city, *Journal of Rural Research and Planning*, Fifth Year, No. 13, pp. 197-216
- Sati, V. P., & Vangchhia, L. (2017). Sustainable livelihood approach to poverty reduction. In *A Sustainable Livelihood Approach to Poverty Reduction* (pp. 93-100). Springer, Cham.
- Savari, M., Fami, Sh., Irvani, H., Asadi, A. (2019). Modeling the effects of drought on sustainable livelihoods of small-scale farmers in rural settlements of Kurdistan province, *Journal of Spatial Analysis of Environmental Hazards*, Year 6, No. 2, pp. 111-128. (In Persian)
- Shahraki, M., & Sharifzadeh, M. (2015). Assessing the status of aquaculture in sustainable rural livelihood of farmers in Zahedan, *Quarterly Journal of Rural Research*, 6 (1), 116-97. (In Persian)

- Shams, A., & Razmi, H. (2018). Identifying and explaining the role of local poultry in the livelihood of rural households in Maragheh. *Iranian Agricultural Extension and Education Sciences*, 14 (2). (In Persian)
- Singh, D.V., Mishra, A., Singh, S.R.K., & Athare, T. (2017). Impact of backyard poultry rearing on living standard of tribal community in kandhamal district of Odisha, India. *International Journal Curr. Microbiol. App. Sci*, 6(12), 3908-3914.
- Singh, P. K., & Hiremath, B.N. (2010). Sustainable livelihood security index in a developing country: A tool for development planning. *Ecological Indicators*, 10, 442-451.
- Su, M. M., Wall, G., & Wang, Y. (2019c). Integrating tea and tourism: A sustainable livelihoods approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 27, (6): 1-18.
- Su, M. M., Wall, G., & Xu, K. (2016). Tourism-induced livelihood changes at mount Sanqingshan world heritage site, China. *Environmental Management*, 57(5), 1024-1040.
- Su, Z., Aaron, J. R., Guan, Y., & Wang, H. (2019b). Sustainable Livelihood Capital and Strategy in Rural Tourism Households: A Seasonality Perspective. *Sustainability*, 11(18), 1-14.
- Tavakoli, M., Ahmadi, Sh., Fazelnia, Gh. (2016). Analysis of Factors Affecting Rural Livelihood Case Study: Villages of Sardasht County. *Scientific-Research Journal*, 20 (58): .63-81. (In Persian)
- Tulabi Nejad, M., Tulabi Nejad, M., & Tabatabai, A. (2017). Farmers' adaptation to climate change and its role in food security of rural households in Poldakhtar city, *Journal of Spatial Analysis of Natural Environmental Hazards*, Year 6, No. 13, pp. 67-90
- Walelign, S. Z., Pouliot, M., Larsen, H. O., Smith-Hall, C. (2017). Combining Household Income and Asset Data to Identify Livelihood Strategies and Their Dynamics. *The Journal of Development Studies*, 53(6), 769-787. <https://doi.org/10.1080/00220388.2016.1199856>
- Wan, J., Song, X., Su, Y., Peng, L., Khatiwada, Sh. P., Zhou, Y., Deng, W. (2019). "Water Resource Utilization and Livelihood Adaptations under the Background of Climate Change: A Case Study of Rural Households in the Koshi River Basin", *Sustainability*, MDPI, Open Access Journal, Vol. 11 (18), pp. 1- 15, September.
- Wang, C., Yaoqi, Z., Yusheng, Y., Qichun, Y., John, K., Yecheng, X., & Linglin, X. (2016). Assessment of sustainable livelihoods of different farmers in hilly redsoil erosion areas of southern China. *Ecological Indicators*, 64, 123-131.
- Wang, N., GAO, Y., Wang, Y., Li, X. (2016). Adoption of eco-friendly soil-management practices by smallholder farmers in Shandong Province of China. *Soil Science and Plant Nutrition*, 62(2), 185-193. <https://doi.org/10.1080/00380768.2016.1149779>
- Woodhouse, P., Howlett, D., & Rigby, D. (2000). Sustainability Indicators for natural resource management & policy. A framework for research on sustainability indicators for agriculture and rural livelihoods. London: Department for International Development.
- Yaghoubi Farani, A., & Jalilian, S. (2014). Economic and social effects of rural women's home occupations in Islamabad West. *Space economy and rural development - summer 2014*. (In Persian)
- Zarafshani, K., Maleki, T., & Keshavarz, M. (2020). Assessing the vulnerability of farm families towards drought in Kermanshah province, Iran. *GeoJournal*, 85: 823-836.
- Zarei, Sh., Rezaei, R. (2014). The importance of rural Swan in providing food security for the sustainable livelihood of the family. *Initial National Conference on Women and Sustainable Rural Development*. Pp. 1- 14. (In Persian)
- Zou, D. (2011). The empirical study on the optimal allocation of athletes' sustainable livelihood assets in China. *Control and Decision Conference (CCDC)*. 23-25 May. Mianyang, China.